

SOSIALURIN

Blasgjafi:
Vili SørensenÚtgevari:
Føroya JavnaðarflokkurPrenti:
Prentsmiðjan á Høgshædd

Býarplanur og byggistopp

Í SEINASTU ÁRUNUM hefur verið nógv talað um planlegg-
ing — býarplanir eru gjordir, tilrætta/egging av bygging av
býarsamfeløgum eru vorðin lögð í fastari legur, enn hugsað
hefur verið um árinu framanundan.

Og tað er eisini sera neyðugt, tí verður ikki hugsað um fram-
tíðina og framtíðarskipan av byggingini, so verður ofta tungt
at rétta brekini.

At teir gomlu, sum sótu í býarstýrinum í Havn um aldar-
mótið og kanska reiðiliga áðrenn ta tíð, vóru framskygdir og
dugdu at leggja til rættis, tað fáa vit fullgott prógv fyri,
tá vit siggja, hvussu t. d. Tinghúsvegurin, tann niðari parturin
er lagdur og sumuleiðis húsini undir Gladshegyggi.

Men nútíðin hefur ikki tey somu úrslit at vísa á. Tað hefur
verið meira so sum so við planleggningini, ja í sera mongum
forum kann ein halda, at húsini eru sett sum best ber til.
Hetta kann ein sannføra seg um við t. d. at fara sær ein
spákingartúr í teimum nýggjaru býarpartunum; tey ikki so heilt
fáu húsarhornini, ið á lógnan hátt stinga seg fram úr byggi-
fínjuni, bera prógv um tað.

Somuleiðis tykist eisini at vera í dag í teim gomlu byggi-
økjunum. Menn fáa loyvi at seta sær hús upp uppá spekulastjón
— og hvussu tey eru til útsjóndar, og hvussu tey venda, tað
liggur vertin á. Tað kann siggja út, sum politiskur skyldskapur
kundi havt nakað at sagt; — fer út eftir tí gamla Statsvegnum
og fáa so sjón fyri søga, hvussu væl núverandi býarstýri hugsar
um vakurlækan og um »planin« í byggingini.

Tað kunnu dragast dømi fram, men tað verður litil hjálp í
tí. Tað, sum er gjørt, fer neyvan nakra vend. Men er tað ikki
klókast, um teir ið stila skulu fyri býi okkara, eru meira ansnir,
og er tað ikki neyðugt, at »oppositiónin« í býráðnum gerst
meira hvoss og átalar framferðina? Hetta ber jú ikki til í
longdini.

Nú verður býarplanur gjordur. Byggistopp er sett, tí nú skal
einki verða gjørt, fyrr enn alt er tilrætlað, fyrr enn býráðið
hefur lokið sínar treytir, kloakkir og vegir gjordir.

Nú, gott er, um tað var so. Men kunnu vit líta á, at býráðið
fer at gera hetta?

Nú skal takast stórt lán — næstan miljón — og skal hon
nýttast til m. a. at tekja Havnar, soleiðis at Sjómaleikarhúsið
og samkoman í Ebenezer kunnu fáa fullført sínar byggietlanir.

Væl er tað so, at hetta eru máli, sum býráðið hefur plikað
seg at gera, men hefur forsomt so leingi, at nú er ikki at drála
longur. Men er tað rætt móti borgarunum, at teir ikki eisini
skulu fáa loyvi at byggja sær hús, tí býráðið hefur sett ein
stoppa fyri tí?

Var tað ikki ólíka rættari, um tann fyrsta uppgávan nú varð
at bera so í handi, at býráðsins skyldur viðvíkjandi grund-

Kor fiskimanna - fyrr og nú

(Framhald)

FRITÍÐ VIÐ LON

Leingi hovdu javnaðarmenn
frammi uppskot um fritíð við
løn til fiskimenn. Men hetta
uppskot vann ikki frama fyrr
enn fyr stuttum. Fyri at fáa
uppskotið igjøgnum varð sam-
tykt fyrirlit at lata tingið gjalda
fritíðarlónini. Men í fjór tóku
reiðararnir helmingin av henni
á seg. Og so um stívt árið verður
reiðarar at gjalda alla fritíðar-
lónina eins og arbeisgeva-
rar í øðrum fori vanliga gera.

Fritíð við lön, 6 % av árs-
vinnuni, minstalon uppá 1000
kr. og prívdíðót uppá 15 oyru
fyri útróðarfisk eru stórar ábotur
til okkara fiskimenn, ábotur,
sum vit geiða okkum yvir
teirra vegna.

EITT UPPSKOT JAVNAÐAR-
MANNA VAR 6 TÍMA VAKT-
ARSKIFTI VIÐ TROLARUM

Hesa broyting í arbeislag-
num vóru allir trolaramenn
ógvaliga legnir yvir. Teir eru
so mikið fegnari sum teir vita,
at henda broyting fiskimanni-
num til frama hefur ikki min-
kað um møguleikan hjá mann-
skapinum at fáa ikki minni frá
hondini nú enn áður, tá ið einki
6-tíma vaktarskipti var.

stykkið vóru uppfylltar — so hin meinigi borgarin fekk loyvi
at byggja og fekk grundokki?

Hetta er máli, ið krevur skund. Skal tað vera so, at onkur
spekulastjónbyggjari skal fáa loyvi at mislyta býin fram um,
at býarbórnini fáa grundokki, so verður ringt at fáa tamarhald
á leigugætingunum, tí so fara teir upp í topp. Tá verður tungt
hjá mongum at seta búgv, tá hann fyrst skal noyðast at leiga
dyrt í mong ár.

Og tá ið býráðið er komið so langt, at leysgivið verður at
byggja, tá verður eftirspurningurin so stórir, at hugsast kann,
at ið verður hjá peningastovnum at kunna veita tey lán, ið
krevjast. Vit hava varhugað av, at tað verður sum við teimum
óhygnu kvinnunum, teimum ið gloyndu at fylla oljuampurnar.

FORSKOTSFRINDANIN

Fiskiskapur føroyinga hefur
fallið soleiðis, at tað vanliga
hefur gingið long tíð, ofta meiri
enn árið, áðrenn veiðin hefur
verið seld. Hetta har við sær,
at fiskimaðurin ikki fekk av-
rokning og pening fyri veiðu
sina fyrr enn heilt í úrtíð. Hann
og hansara kendu tá litið til
kontantan handil. Tað mesta
varð keypt uppá borg.

Men so komu javnaðarmenn
við uppskoti um eina forskots-
skipan. Fiskimaðurin fer eftir
hesi skipan, um hann ynskir
tað, tá ið hann fer avstað, 700
kr. goðmar út um mánaðin í
forskot, meðan hann er burturi.
Hesin peningur verður so aftur-
goldin av veiðini ella av minstu
lónini, um veiðiparturinn ikki
rokkur.

Hvor fiskimaður kundi nú
hugsar seg at verði uttan hesa
skipan?

MØGULEIKI TIL FISKIMENN
AT FÁA SÆR FISKIFOR

Hjá okkara fiskimennum er
og verður hovuðstakið at fáa
nóg nógv skip til landið, tí uttan
skip er fiskimannatættur.
deyðsdómur her á landi.

Uttan skip, nógv og góð skip,
livst ikki í Føroyum.

Hetta ásaðna allir javnaðar-
menn.

At fáa pening til bygging ella
keypi av hesum skipum var tí
eitt hovuðstakið hjá hesum
landstýrinum.

Og javnaðarmenn og sitandi
stjórnarflokkar kunnu við stolt-
leika vísa á, hvussu væl feg-
ingararbeiði til skip er eydnast
við at rokna upp olli tey mongu
stásiðu skipini, sum komin eru
undir teirri nýggju politisku
samgonguni við javnaðarflokki-
num sum leiðara. Tað, sum
stuttligast er, at fiskimenn eru
eigarar av flestu av hesum skip-
um. Tann fiskimannasamgonga,
sum kann fáa 10 % til vega
sum egiðpeningur, kann lætt-
liga fara undir at keypa ella
byggja — og tibetur kunnu vit
nú byggja ein part av okkara
skipum sjálvir.

Tað má sigast at vera eitt
veðugt framtig fyri fiskimann-
in, at hann nú sjálvur kann
verða eigari av tí fari, hann er
við, fari, sum gevur honum tví-
falda innløg afturimóti tí, ið
hann áður plagdi at fáa í part
við teimum gomlu sluppunum.

Men ikki verður heilt í lagi
hjá honum, fyrr enn hann kann
keypa alla útgærd í hvussu er
líka so biligt sum tann, ið keyp-
ir biligast í dag. Stengt má tí
vera ímóti landshandli, væl og
rationelt skipaðum á landi og
sum eitt lið í alheims koopera-
tiónini ella einum landsandils-
felag, ið sjálvandi skal vera eitt
lið í teirri stóru kooperatiónini.

FISKIMARKSSÁTTMALIN
VERÐUR BROYTTUR

Vit vóru komnir at leggja so
illa fyr við sjómarks málinum,
serliga við sáttmálanum 1957—
1967 miðum bretar og føroying
ar við sínum 3 millum út frá
bara hálfveinum linjum.

Undir hesum landstýrinum
er eydnast at fáa broytt henda
sáttmála soleiðis, at hann fyri
tað fyrsta verður broyttur til at
viðka sjómarkið 6 mil við ser-
ligum friðaðum økjum sunnan-
fyri, vestanfyri og norðanfyri
millum 6 og 12 miá markið at
galda fyri bretar, meðan 12 mil
varð sett fyri allar aðrar tjóð-
ir. Harnæst verður hann stytur
til at ganga út tann 27. april
1963, um hann verður uppsagd
ur innan 27. april 1962. Henda
uppsogna er farin fram.

Og nú er at seta sjómarkið
við Føroyar til 12 mil út frá
beinum linjum.

Henda stórbroyting við sjó-
markinum verður vónandi at
koma at hava við sær, at okk-
ara skip kom at fiska betri á
okkara egnu grunnum.

Tað vil verða stórbaði fyri
okkara útróðarmenn

(Meira)

Nú kemur postmaðurin við blaðnum. Tey seta seg at lesa
greinina. Tigandi, álspent. Ikki tí, hetta er tað sama útjabbada
orðalagið, tey vóru von at siggja í soverðnum greinum. Og
hann segði henni, at hetta var tað bara mæn og einki annað.
Men nú var hetta fyrsta ferð, tey sóu eina grein, sum ein
sjálvur varaði av, var við í. So tað rordi við tey breði. Og
tey kendu so sterkt, hvussu álvarsamt tað var at skriva. Nú fór
hetta út um allar oyggjarnar, varð lisið og umtalað millum
manna, síðan gloynt og kundi verða tikið fram aftur at lesa
av enn ófóddum ættarliðum. Tað var undarligt at hugsa sær,
hvussu opinskárað og langivað tað skrivaða orðið var.

Tey gera av, at Tormaður skal bert verða har hjá Elspu
allan dagin. Hann hefur jú bókurnar hjá sær, og kann sita
inni í stovuni og arbeida.

Henda morgunin, blaðið Bergmá kom við greinini um Tor-
mann, var harra Punnhavn heldur tíðliga á fótum. Hann legði
seg hvitkleddan út av vindeyganum í sínum árenda húsi; lysti
at vita, hvussu fólk tók hesi tíðindini. Konan setti honum ein
drekkanum í vindeygakarmin. So lá hann har og smakkaði
sær á og hugdi út.

Hinmegin gotuna skamt frá á einum grótgarði stóð blaðið
sum vanligt uppsigði á einari talvu við glasi fyr. Har við
talvuna var sjáldan maðntómt, tá ið blað var komið. Harra
Punnhavn sá beinan vegin, at í morgun var meira enn vanligt.
Hann hoyrði ikki, hvat ið sagt varð. Men tað var eyðseð, at
hábrögðini á teimum ísandi vóru bragdligari enn vanligt. Træt-
andi smáflokkar komu og fóru. Nevnar hóttu út í veðrið, og
illbónirnar rungaðu um geilarnar.

Har kom ein eldri maður dragandi yvirskógvarnar eftir sær.
Hann stóðgæði einini á og las. Men so bráðvendi hann og fór
niðanefur, peiggjandi við stavinum í luftin og spýtti: »Á det
ædeluliga tvætl!« skar hann í. »Uha, eh!« Hann fer strembandi,
hyggur burtur, tá ið hann kemur fyri vindeyganum hjá blað-
stjóranum.

»Nosligt veður í morgun,« ta'ar Punnhavn á hann og er
frýntligur.

»Nosligt veður, ja, ja, nosligt veður,« tivar maðurin í yvir-
skónum. »Vulkanútbrot, dyndvulkan, puh, sykkan av óhumsku,
eh — á Gud reddi okkum!«